

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет
імені Г.С. Сковороди
Факультет іноземної філології
Історичний факультет

СХОДОЗНАВСТВО. АКТУАЛЬНІСТЬ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Матеріали

III Міжнародної науково-методичної конференції

6 травня 2022 р.

Харків – 2022

УДК 81'243
ББК 81.2
С91

Укладачі:

Н.В. Руда – кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри східних мов ХНПУ імені Г.С.Сковороди;

Л.М. Ямпольська – кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри всесвітньої історії ХНПУ імені Г.С.Сковороди;

І.А. Скрзловська – кандидат філологічних наук, доцент кафедри східних мов ХНПУ імені Г.С.Сковороди;

К.Є. Жукова – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри східних мов ХНПУ імені Г.С.Сковороди;

О.Ю. Озерська – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри східних мов ХНПУ імені Г.С.Сковороди;

Н.С. Самойленко – викладач кафедри східних мов ХНПУ імені Г.С.Сковороди.

*Затверджено редакційно-видавничою радою Харківського-національного педагогічного
університету імені Г.С. Сковороди
протокол № 6 від 15.06.2022*

Сходознавство. Актуальність та перспективи. Матеріали III Міжнародної науково-методичної конференції, 6 травня 2022 р. Х.: ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2022. 299 с.

До збірника увійшли матеріали III Всеукраїнської науково-методичної конференції «Сходознавство. Актуальність та перспективи», присвячені проблемам східної філології, освіти та виховання, методики навчання сходознавчих дисциплін, перекладу, міжкультурної комунікації, літературознавства, історії, економіки, політики, соціуму країн Сходу. Розраховано на наукових працівників, викладачів, аспірантів, студентів філологічних та історичних спеціальностей.

© Харківський національний педагогічний
університет імені Г.С.Сковороди, 2022

Горбань Марина. Колоніальна політика Великої Британії в Індії у Вікторіанську епоху.....	243
Дейнеко Юлія. Кодекс Бусідо як основа філософії самураїв.....	245
Дерев'яно Анастасія. Проблема розлучень у Китаї під час пандемії COVID-19.....	247
Дерід Ірина, Федотова Дар'я. Місце та роль Японії у світовій економіці.....	249
Дівичька Софія. Війна зі шкідниками у Китаї в період «Великого стрибка».....	251
Дьякова О.В., Топчий Даніїл. Національно-визвольний рух у Криму 1917 року.....	253
Ігнатова Тетяна. Політика Іді Аміна: «Уганда для угандійців».....	255
Кебадзе Мадона, Майсурадзе Мзия, Елизбарашвили Георгий. Культурная жизнь Кахетинского региона в царскую эпоху.....	257
Кошовий Сергій. Новий вимір литовсько-тайванських відносин.....	260
Кравченко Вікторія. Становище жінки за законами Ману в Стародавній Індії.....	262
Кубасова Аліна. Опіумні війни та їх наслідки для Китаю.....	264
Кучеренко Лілія. «Червоний туризм» у Китаї.....	267
Матей Юлія. Вектори співробітництва Азербайджану в енергетичній сфері в 1993–2003 рр. у контексті нафтової політики Гейдара Алієва.....	269
Мацейко Ольга. Таїланд: «країна третього світу» чи перспективний регіон для інвестицій.....	272
Москальова Анастасія. Становище жінки в Стародавньому Єгипті.....	274
Олійник Олександр, Олійник Юлія. Регулювання обов'язків людини і громадянина в ісламських країнах Африки та Сходу.....	276
Орищенко Карина, Кошляк Вікторія. Мао Цзедун – генератор проєктів економічного розвитку КНР: «китайська мрія» чи реальність?.....	278
Павленко Ольга. Османський гарем за часів правління султана Сулеймана Кануні в кінематографі (на прикладі серіалу «Величне століття»).....	280
Павленко Світлана. Співробітник консульства як судовий вирок.....	283
Розмариця Єгор. Розвиток ракетно-космічної галузі в Китаї під час пандемії COVID-19.....	285
Сопельняк Анастасія. Проблеми дипломатичних відносин Вірменії та Туреччини.....	288
Ткачук Анатолій, Кузь Віталій. «Жіночий султанат» як особливий етап історії Османської імперії XVI– XVII ст.....	290
Хоменко Влада. Розвиток астрономічних знань у Стародавньому Вавилоні.....	292
Хоміддінова Нігіна. Китайське економічне диво. Економічне зростання Китаю в сучасних умовах.....	294
Чохелишвили Ланда, Бочоридзе Уча. «Красный февраль»: от независимости до аннексии.....	296

«Кримськотатарські основні закони», що скасовували феодальні станові пережитки, звання, встановлювали рівноправність чоловіка і жінки, вводили загальне виборче право. Ці закони вважають першою Конституцією Кримської Народної Республіки [6, с. 59-60]. Одразу після закінчення роботи Курултаю Директорія та Рада народних представників уклали угоду, згідно з якою Кримський штаб ставав спільним центром для керівництва усіма військовими діями на території півострова [6, с. 60].

З кінця 1917 р. у Криму розпочалася тривала боротьба національних партій з більшовиками за владу на півострові, що не обійшлося без кровопролиття. «Демократична Кримська Республіка» так і залишилася на папері, а з початком січня 1918 р. розгорнувся відкритий конфлікт між кримськотатарськими і більшовицькими збройними формуваннями. Після встановлення в Криму радянської влади 28 січня 1918 р. Курултай був розпущений. Лідери кримськотатарського руху згодом були репресовані.

Таким чином, становлення кримськотатарського національно-визвольного руху на території Криму розпочалося незабаром після Лютневої революції й повалення царату. З часу підкорення Криму Росією ці фактори стали певною рушійною силою, що об'єднала всі національні рухи півострова у боротьбі за незалежність. При всій відмінності цілей кримськотатарських партій і угруповань, вони все ж змогли об'єднатися, оскільки національно-визвольна боротьба вимагала організаційного оформлення.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бикова Т.Б. Створення Кримської АСРР (1917–1921 рр.). Київ, 2011. С. 58.
2. Возгрин В.Е. Исторические судьбы крымских татар. Москва: Мысль, 1992. URL: https://www.e-reading.club/bookreader.php/1013669/Vozgrin_Valeriy_-_Valeriy_Evgenevich_Vozgrin_ISTORICHESKIE_SUDBY_KRYMSKIH_TATAR.html (дата звернення: 22.04.2022).
3. Бунегин М.Ф. Революция и гражданская война в Крыму (1917–1920 гг.). Симферополь: КРЫМГОСИЗДАТ, 1927. С. 337.
4. Мельник М. Україна і Крим в історичних взаєминах. Київ: ВЦ «Просвіта», 2015. С. 68.
5. Сергійчук В. Український Крим. Вишгород: ПП Сергійчук М.І., 2013. С. 312.
6. Хаяли Р.И. Политические партии крымских татар (1917–1928 гг.). // Гуманитарные научные исследования. 2017. № 3. URL: <http://human.snauka.ru/2017/03/23009> (дата звернення: 22.04.2022).
7. Чумак В.А. Україна і Крим: спільність історичної долі: монографія. Київ: НПЦ АМУ, 2012. С. 180.

ПОЛІТИКА ІДІ АМІНА: «УГАНДА ДЛЯ УГАНДІЙЦІВ»

Ігнатова Тетяна, студентка 3 курсу

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

Науковий керівник: к. і. н., доц. Беззубенко А.В.

Правління Іді Аміна в Уганді часто іменують кривавим та жорстоким. Диктатор йшов на будь-які вчинки та злочини, заради посилення тиранії в державі. Одним із таких елементів диктаторської політики стало масове виселення азіатської меншості, яка на той час нараховувала близько 80 тис. осіб. Це був свідомий, цілеспрямований політичний наклеп, щодо мирної етнічної громади.

Актуальність теми дослідження зумовлена необхідністю більш широкого висвітлення даної проблематики. Індофобія на території Уганди в 70-х рр. ХХ ст.

знайшла широку підтримку серед корінного населення, тому необхідно з'ясувати, що цьому посприяло.

Метою даного дослідження є аналіз передумов виникнення даної проблеми та процес виселення азіатів за межі держави. Охарактеризувати мотиви, якими керувались угандійці, та визначити наслідки даної міграції на подальший економічний розвиток Уганди.

Поява вихідців з Південної Азії на території Уганди була наслідком політики Британської адміністрації упродовж 1894 – 1962 рр. Ця етнічна група мала стати посередником між європейцями та африканцями, займаючи середні щаблі у торгівельній сфері та управлінні. Крім цього, у 1890-х рр. 32 тис. робітників з території Британської Індії за трудовими договорами залучалися до будівництва Угандійської залізниці [1]. У результаті значна частина індійців вирішили не повертатися додому, а продовжувати своє життя в Уганді.

Слід підкреслити, що англійська влада забезпечувала широку підтримку даній категорії населення, як в економічному, так і в культурному, освітньому та медичному відношенні. У середньому більшість вихідців з Південної Азії жили в кращих умовах, ніж угандійці, були краще матеріально забезпечені. Тому одним із факторів посилення індофобії в суспільстві Уганди може вважатися і заздрість. Це буде використано Іді Аміном задля забезпечення повної підтримки власного режиму з боку угандійців у 1972 р., бо ліквідувавши «єдиного ворога» народу він міг посилити власний авторитет.

Початком тиску на індійців можемо вважати виступ Іді Аміна на радіостанції 5 серпня 1972 р. «Сьогодні вночі мені наснилось, що азіати доїли корову, але не годували її...» – цим виразом він натякав на недоброчесність меншини, а саме у несплаті податків, неінтеграції, дискримінації темношкірих угандійців, загалом в економічній та культурній зраді держави. Даний наклеп ознаменував розгортання в країні широкомасштабної, жорстокої, антиазіатської пропаганди. Іді Амін підтримував вигнання азіатів і стверджував, що повертає Уганду етнічним угандійцям. Цитата його наведена у виданні «Uganda: a modern history»: «Ми сповнені рішучості зробити звичайного угандійця господарем своєї долі і, перш за все, домогтися того, щоб він насолоджувався багатством. Наша цілеспрямована політика полягає в тому, щоб уперше в історії нашої країни передати економічний контроль Уганди до рук угандійців» [2, р. 285].

Таким чином, вихідцям з Індії та Пакистану було запропоновано у 90-денний термін покинути країну, залишивши своє майно, дім, власний бізнес. Багато людей не мали куди повертатись, адже вони та їхні батьки все життя провели в Уганді. Весь бізнес, а це близько 5655 фірм, ранчо, фермерських господарств та маєтків, будинки, автомобілі були перерозподілені на користь держави [1]. Лідери етнічної групи зверталися до судів для захисту, але все це було марно, на їхні інтереси ніхто не зважав. Це підтримувалося як особистими інтересами суддів щодо вищезазначеної ненависті до азіатів, так і політичними обставинами – ніхто не наважувався йти наперекір державній політиці.

Багато індійців мали громадянство Сполученого Королівства та колоній, тому 27 200 біженців емігрували згодом до Великої Британії. Близько 6 тис. виїхали до Канади, 4500 до Індії, а 2500 біженців виїхали до сусідніх держав. Пакистан, Західна Німеччина та Сполучені Штати Америки прихистили на своїй території лише по 1 тис. біженців. Відомостей щодо близько 20 тис. біженців відсутні [1]. Не бажаючи розширювати нещодавно запроваджену імміграційну квоту, британський уряд домагався згоди своїх британських заморських територій щодо їх переселення; однак лише Фолклендські острови надали позитивну відповідь. Кенія і Танзанія так само закрили свої кордони з Угандою, щоб запобігти напливу біженців.

Але будь-яка подібна кампанія з боку держави завжди призводить до певних наслідків. У даному випадку масове виселення азіатів з країни призвело до економічної кризи, у зв'язку з тим, що угандійці, яким було передано колишній бізнес індійців, не мали досвіду в управлінні ним, не розумілися на базових елементах економіки. Недостатня кількість товарів широкого вжитку швидко викликала в державі масову інфляцію.

Аби уникнути народного протистояння, яке цілком ймовірно могла спричинити криза, Іді Амін вдався до катування населення спеціально створеним органом – Бюро державних розслідувань. Страх мав втримати збіднілий народ від бунту чи створення опозиції.

Отже, виселення вихідців з південної Азії у 1972 р. з Уганди було спричинене наміром «кривавого» диктатора Іді Аміна посилити свій авторитет серед населення. Мета правителя була досягнута, адже угандійці підтримали його політику. Однак це призвело не тільки до економічної кризи в Уганді, а й до скалічення доль десятків тисяч індійців, широкого напливу біженців до Великої Британії, Канади та країн Сходу. Політика І. Аміна була різко засуджена з боку світових лідерів.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Изгнание азиатов из Уганды. URL: https://ru.wikipedia.org/wiki/Изгнание_азиатов_из_Уганды
2. Jan Jelmert Jørgensen. Uganda: A Modern History. Croom Helm, 1981. 381 p.
3. Зубарев А. Политика Великобритании в отношении иммиграции из Восточной Африки на рубеже 1960 – 1970-х гг. *Журнал международного права и международных отношений*. 2012. № 1. С. 74-79.
4. Іді Амін. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Іді_Амін.
5. Головне «африканське чудовисько». URL: <https://graniru.org/Politics/World/m.40613.html>

КУЛЬТУРНАЯ ЖИЗНЬ КАХЕТИНСКОГО РЕГИОНА В ЦАРСКУЮ ЭПОХУ

д.и.н., доц. Мадона Кебадзе

Телавский государственный университет им. Якоба Гогебашвили (Грузия)

д.и.н. Мзия Майсурадзе

ЮЛПП Телави Public школа № 5,

Георгий Элизбарашвили, студент 4 курса

Телавский государственный университет им. Якоба Гогебашвили (Грузия)

Культурная жизнь Кахетинского региона в первой половине XIX века протекала довольно блекло. Со второй половины XIX века начался процесс её роста, усилилось стремление грузинских искусствоведов и художников донести своё творчество до народа этого прекрасного уголка. Газета «Дроэба» (Вл. Агниашвили) в 1885 году Телавскую культуру характеризовала следующим образом: «Вы обязательно поддержите Телавское общество, если сравните его с обществом других провинциальных городов. Здесь имеется небольшой круг нового поколения, усердно стремящегося ко всему доброму. Плодом их трудов является Депо, ссудо-сберегательное товарищество, маленькая, но превосходная общественная библиотека, и кто знает, что ждёт нас ещё в будущем. Благодаря этому Телави стал городом-инициатором для всех городов уезда...» Культурно-образовательными центрами в Кахетии считались школы и библиотеки. Здесь проходили литературные и музыкальные вечера, читались лекции по интересующим всех вопросам. Группы

любопытных были сформированы не только в Телави и Сигнаги, но и во всех больших сёлах. Они ставили спектакли, музыкальные и литературные номера для местного населения, эти труппы создавались представителями семей местных дворян, в том числе женщин, педагогов, врачей и др. В культурной и общественной жизни Кахетии нужно отметить путешествие английского писателя и общественного деятеля – Марджори Уордропа и его брата – Оливера Уордропа с целью знакомства с достопримечательностями Кахетии. Уордропы были очарованы красотой Кахетии и историческими памятниками этого края, обычаями, традициями гостеприимства.

Со второй половины XIX века школьная сеть Грузии возросла. Вместе с государственными училищами существовали духовные и частные школы, «попечителями» которых часто назначались благотворители, а именно дворяне, торговцы и предприниматели. Этого требовало общество, так как существование школ часто зависело именно от подобных людей.

Особенной благотворительностью по отношению к Кахетинским школам и учреждениям выделялся дворянин Кахетии Закария Джорджадзе. Благодаря его дарам (пожертвованиям) была заложена основа Телавской городской библиотеки. Вместе с книгами им были пожертвованы и деньги. Телавская библиотека была основана в 1884 году. Из частной благотворительности мы можем выделить: генерала Нико Чавчавадзе, его супругу Анну Эристави-Чавчавадзе, Барбаре Джорджадзе, Елисабед Чолокашвили, Софию Вахваишвили. На пожертвованные ими деньги молодёжь ехала учиться. Также нужно отметить Василия и Наталью Глурджидзе. Иван Пааташвили среди создателей и кураторов культурно-благотворительных обществ и культурной жизни Кахетии называет: Илью Зарапишвили – корреспондента «Иверии» под псевдонимом «Надикврели», педагогов – Ивана Ростомашвили, Нико Мтварелишвили, Георгия Садзаглишвили под литературным псевдонимом «Ивериели» (в дальнейшем Каталикос-патриарх Грузии), Л. Кадагидзе, нотариуса Михаила Цицикишвили, следователя Михаила Андроникашвили, Вардена Гоциридзе, Сосико Мачавариани, Коки Чолокашвили, Коте Махвиладзе и т.д. Он также отмечает, что под их руководством и их средствами многое было сделано для Телави и для всей Кахетии: было открыто Депо, школа для бедняков, основаны ссудо-сберегательные товарищества и книгохранилище.

После того, как в Телави был основан отдел общества, распространяющего грамотность, выросло количество ежегодных взносов. Туда вошли и пожертвования частных благотворителей: деньги для стипендий, школьных зданий и разных юбилейных мероприятий. Обществу жертвовали частные коллекции, археологические, нумизматические и этнографические материалы, книги, старые рукописи.

Из существующих в Кахетинском регионе общественных благотворительных учреждений нужно выделить: «Благотворительное общество и школу имени Святой Нино», «Комитет, помогающий Телавскому городскому учреждению для бедняков», «Телавский отдел армянского общества Закавказья», отдел «Общества, распространяющего грамотность среди грузин», Телавский отдел грузинского благотворительного общества», «Телавский отдел этнографического общества Грузии», «Фонд Ильи», «Комитет помощи семьям раненных и скончавшихся на войне», «Телавское женское товарищество» и др.

Основные выводы.

1. Создателями и инициаторами культурно-благотворительных обществ и культурной жизни Кахетии являются: Илья Зарапишвили – корреспондент «Иверии» под псевдонимом «Надикврели», педагоги – Иван Ростомашвили, Нико Мтварелишвили, Георгий Садзаглишвили под литературным псевдонимом «Ивериели» (в дальнейшем Каталикос-патриарх Грузии), Л. Кадагидзе, нотариус Михаил Цицикишвили, следователь Михаил Андроникашвили, Варден Гоциридзе, Сосико

Мачавариани, Коки Чолокашвили, Коте Махвиладзе и т.д. Он также отмечает, что под их руководством и их средствами многое было сделано для Телави и для всей Кахетии.

2. Со второй половины XIX века в Кахетинском регионе началась активизация театральной жизни. Действовали театральные труппы и ставились спектакли не только в Телави и Сигнаги, но и сёлах.

3. Со второй половины XIX – начала XX веков музыкальная жизнь Кахетинского региона начала оживать. Ладо Агниашвили вместе со знаменитым Ваном Сараджишвили проводили концерты, но кроме того, эти известные всем музыканты записывали народные песни. Они несколько раз совершали путешествие по Грузии для того, чтобы перенести на ноты народные песни и найти среди народа талантливую молодёжь. Музыканты осматривали местные училища и культурные учреждения. В музыкальной жизни Кахетии активное участие принимали и известный композитор Нико Сулханишвили, хор Каралашвили, преподаватель Закария Чхиквидзе, преподающий церковное пение в Телавских училищах.

4. В Кахетии культурно-образовательными центрами считались школы и библиотеки, где проводились литературные и музыкальные вечера, читались интересные лекции. В культурной жизни Кахетии большую роль сыграло основанное в Телави депо, ссудо-сберегательные товарищества, общественная библиотека. Они помогали и организовывали литературно-музыкальные и театральные мероприятия, помогали как с материальной точки зрения, так и творчески.

5. В культурной и общественной жизни Кахетии нужно отметить путешествие английского писателя и общественного деятеля – Марджори Уордропа и его брата – Оливера Уордропа для ознакомления с достопримечательностями Кахетии. Друг Уордропов – Илья Чавчавадзе, поручил Ивану Ростомашвили быть сопровождающим в путешествии по Кахетии. Ростомашвили показал пример радушного хозяина и оказал большое внимание гостям. Уордропы были очарованы красотой Кахетии и памятниками культуры Кахетии, традициями, гостеприимством, семейными обычаями.

6. В культурно-образовательном процессе большую роль сыграли благотворительные учреждения, важной была также и деятельность отдельных благотворителей в Кахетинском регионе. Со второй половины XIX века в Грузии увеличилось количество школ, вместе с государственными училищами существовали духовные и частные школы, «кураторами» которых были благотворители, т.е. князья или купцы. Этого прямо требовало общество, так как существование школ часто зависело именно от таких людей. Особой благотворительностью к школам и культурным учреждениям Кахетии выделялись Кахетинский князь Закария Джорджадзе, Анна Ильинична Багратиони-Чавчавадзе, генерал Нико Чавчавадзе, его супруга Анна Эристави-Чавчавадзе, София Вахвашишвили, пожертвования которой помогала студентам в получении образования, Наталья Глурджидзе, подполковник Закария Рамазович Макашвили и др.

СПИСОК ИСПОЛЬЗОВАННЫХ ИСТОЧНИКОВ

1. «Ахали Амбави», сведения из Кахетии. *Газета «Иверия»*. 1890. № 66.
2. «Ахали Амбави», концерт труппы Агниашвили. *Газета «Иверия»*. 1890. № 73.
3. Ахали Амбави, информация из села Земо Мачхани. *Газета «Иверия»*. 1893. № 88.
4. Магарозли, 1885 г. Магарозли, из Тбилиси в Телави. *Газета «Дрозба»*. 1885. № 149.
5. Романоз, 1885 г. Романоз, письма из Кахетии. *Газета «Дрозба»*. 1885. № 19.
6. Романоз, 1885 г. Романоз, письма из Кахетии. *Газета «Дрозба»*. 1885. № 23.
7. «Благотворитель духовенства», 1883 г. «Благотворитель духовенства», вниманию Кахетинского духовенского собрания. *Газета «Дрозба»*. 1883. № 232.
8. Фелетони, 1885 г. Фелетони, «Телавская библиотека». *Газета «Дрозба»*. 1885. № 19.
9. Газета «Дрозба». 1884. № 66.